

NEVELÉS – KÉPZÉS

BARKÓCZY LÁSZLÓ

Social networkök diffúziója online és valós terekben

Az internet mára egy olyan meghatározó médiummá vált, mely mellett nem mehetünk el a káros – nem káros dichotómiáról való gondolkodással csupán. Írásomban azokat a trendeket, változásokat vizsgálom, melyek mentén érdemes meghatározni azokat a koncepciókat, hogy miként alkalmazzuk a webes technológiákat az oktatásban, és hogy pontosabb képet kaphassunk a különféle online közösségek miképpen formálhatják át a gyermekek szocializációs tevékenységét.

2000-ben Normann Nie és Robinson, stanfordi kutatók még arra a következtetésre jutottak, hogy az internet használata káros, hisz elszigetel, elveszi az időt a labdázástól, a sporttól és minden egyéb valós világbeli tevékenységtől. Az Internet lehet az a végső izoláló technológia, amely végleg romba dönti a televízió és az autók által már így is meggyengített közösségeket (Nie, 2000). Azóta természetesen ezt számtalanszor megcáfolták már, néhányszor már jómagam is (és lám, tulajdonképpen most is ezt teszem). Az elmúlt években aztán kiderült, hogy kutatásuk bár nagy port vert fel, alapvetően módszertanilag volt hibás: olyan vegytiszta környezetet teremtettek a vizsgálathoz (egy újonnan épült lakónegyedben), és olyan embereket kértek fel rá (nekik előtte vagy csak internet-hozzáférésük nem volt, vagy még számítógépük sem), melyek vizsgálatával a kutatók nem kaphattak objektív eredményt.

De valóban: az internetet megelőzően a televízió volt az a technológia, amely alapjaiban változtatta meg a társadalom időháztartását. Új tevékenységek kerültek bele az emberek mindennapjaiba, mely úgy tűnt megállíthatatlanul átveszik a helyet olyan értékes, egészséges dolgoktól, mint a munka, vagy a séta a természetben. Aztán, mint látjuk, mégsem lett így...

Az eddigi kutatások végeredményben tehát azt sugallják, hogy bár az internet egyes esetekben alkalmas arra, hogy felerősítsen bizonyos közösségi kapcsolatokat és szélesítse az egyén kapcsolatrendszerét, a világháló egyelőre inkább kiegészíti, mint helyettesíti a hagyományos médiumokat és offline kapcsolattartási formákat.

A számítógép penetrációja hazánkban 2009 elején elérte az 53%-ot, ami annyit jelent, hogy kb. minden második háztartásban van már számítógép. Ha így vesszük a tv jobban áll...

Az internet penetráció hasonló szinten, 50-52%-on tart átlagosan, de a különböző életkori szakaszokban nagy szóródás figyelhető meg. Az idősebbek közül kevesebben (21%) használ internetet, míg a fiatalabb korosztályban 84%-kal majdnem elértük a telítődés szintjét (*MITJ*, 2009).

Vagyis azt lehet mondani, hogy az általunk érdekesebb korcsoportban az internet átvette a vezető szerepet, és ezért is kell nagyobb figyelmet kapnia.

Az hogy az internet tudományos értelemben miként hat az emberekre, csak egy mellékszál témám szempontjából, mégis érdemes rá röviden kitérni. Érdemes ehhez bevezetni Putnam társadalmi tőke fogalmát, hogy érthetővé váljon, milyen értékek mentén várhatóak változások az internet használat következtében.

Putnam szerint, míg a fizikai tőke fogalma a tárgyak és az emberi tőke fogalma emberek egyedi sajátosságaira utal, addig a társadalmi tőke inkább kollektív ismérv: egyének közti kapcsolatokat, szoros társadalmi kapcsolathálókat, erős civil szervezeteket, valamint a kölcsönösség, a szolidaritás és a bizalom ezekből fakadó normáit, a különböző társadalmi csoportok problémamegoldó-potenciálját jelenti (*Putnam*, 2000).

Putnam a társadalmi hálózatok értékét a társadalmi tőke meglétében látja. Társadalmi tőkének az élet azon jellegzetességeit – hálózatok, normák és bizalom – tekinti, amelyek lehetővé teszik a részvételt a kollektív cselekvésben. Röviden fogalmazva, a társadalmi tőke utal a társadalmi kapcsolatokra és az ezekkel együtt járó normákra és bizalomra. E tőke teremthet informális és formális együttműködésekben, köz- vagy a magánszükségletek kielégítése során, de az egyik legfontosabb megkülönböztetést a „kötés-jellegű” (bonding), és a „híd-jellegű” (bridging) tőkeformák között kell megtennünk.

Putnam kutatásai során megállapította, hogy „kötés-jellegű” társadalmi tőke nagyon kedvez a közösségen belüli reciprocitás, szolidaritás, lojalitás kialakulásának. Ezek a hálózatok képesek társadalmi vagy pszichológiai támogatást, segítséget nyújtani azoknak, akik a hálózaton belül vannak. Ilyen csoportok lehetnek a családok vagy az önkéntesen szerveződött egyéb csoportok, mint például a klubok, szövetségek. Itt a tagok közt gyakori a kötés-jellegű tőkeforma megléte, amely a csoport többi tagja felé irányuló támogatásban, segítségnyújtásban valósulhat meg.

Ezzel szemben, a „híd-jellegű” szélesebb hatókörű identitást és reciprocitást generál. A kapcsolatok mélysége természetesen kisebb, mint a kötés-jellegű formánál, ugyanakkor fontossága nem kisebb annál. Hisz Putnam kutatásai is bizonyítják, hogy például egy álláskeresésnél az ember jobban számíthat azokra a kapcsolataira, melyek nem annyira mélyek, inkább „csak” híd-jellegűek. Ez elsöre fursának tűnhet, ugyanakkor könnyű belátni, hogy a kötés-jellegű kapcsolataink elsősorban a családból, közeli barátokból vagy önkéntes szervezetek tagjaiból állnak. Ők viszont leggyakrabban ugyanabban az élethelyzetben, társadalmi szinten

vannak, mint maga az álláskereső, így rálátásuk a munkaerőpiacra, és lehetőségeik egy állás megszerzésére is közel azonosak. Azonban a lazább ismeretségek más élethelyzeteket is feltételez, így nagyobb az esély a segítségnyújtásra is.

Norris azt vizsgálta, hogy ezeket a „kötés-” és „híd-jellegű” funkciókat hogyan befolyásolja az internet az online közösségeknél.

Norris az adatok alapján mégis megkockáztatja, hogy azoknál a felhasználóknál, akik aktív tagjai valamilyen online közösségnek, ezáltal:

- kiszélesedik („widen”) a „közösségi gyakorlatuk” (azzal, hogy gyakrabban veszik fel a kapcsolatot tőlük eltérő nézetekkel és háttérrel rendelkező csoportokkal), másrészt
- elmélyülnek („deepen”) ezek a képességek (azáltal, hogy megerősítik a fennálló társadalmi kapcsolataikat, hálózatukat) (Norris, 2001).

Ez az eredmény okot adhat arra a következtetésre, hogy az online közösségek meghaladják a területi elven szerveződő közösségek gyakran társadalmi megosztottságot és meghatározottságot visszatükröződő szerveződéseit, hiszen úgy tűnik, az internet hozzájárul a társadalmi kapcsolatok elmélyítéséhez és szélesítéséhez, azaz a közösségek „kötés-” és „híd-jellegű” funkcióinak erősödéséhez. A területi alapú szerveződést a hálózat egész világra való kiterjedése határozza meg, így a lokalitás is új értelmet nyer a világhálón. A már említett látszólagos anonimitás és szabad identitásválasztás elmosza a társadalmi egyenlőtlenségeket a felhasználók közt, de természetesen mindenki hozza magával azt a felkészültséget, mentalitást kommunikációs képességet, amely tulajdonságokkal a valós világban is rendelkezik. Az internetet használók gyakran szerveződnek közösségekbe, ahol mint láttuk, számos híd- és kötés-jellegű kapcsolatot alakíthatnak ki másokkal. Olyanokkal is, akikkel a valós világban talán sosem lett volna lehetőségük. A részvételi hajlandóság tehát különböző típusú kapcsolatokat eredményez, melyek száma és minősége meghatározhatja a hálózaton, illetve a közösségekben megjelenő aktivitás mértékét is.

Ebben az eredményben egy a téma szempontjából releváns fogalommal találkozhatunk: a közösséggel. Ha többé-kevésbé ismerjük az internet fejlődéstörténetét, akkor hamar rájöhethetünk, hogy a kapott eredmények az internet egy korszakát is előre vetítik. A web 1.0-át, vagyis a „rég típusú” webet leginkább az jellemezte, hogy arányait tekintve kevés szerző hozta létre a benne fellelhető tartalmakat, amelyeket azután a felhasználók elérhettek. Legtöbbször a hozzáférés helye is adott volt, különösebb alternatívák nélkül. Természetesen a hagyományos web is nagy előrelépésnek számított az akkori médiamodellekhez képest, hisz az információhoz való hozzáférést alapjaiban változtatta meg.

De amiről a közösségek kapcsán szó van, az a már mindenki által ismert (és kicsit talán unt) fogalom: a web 2.0. Számos definíciója létezik ennek a fogalomnak, csak a rend kedvéért:

A WEB 2.0 nem új technológiát és nem új közösségeket jelent. Sokkal inkább a szolgáltatásokon keresztül megfigyelhető technológiai és közösségi szerkezetváltást, illetve a belső hierarchiában meglévő érték és szerepviszony megváltozását, mely megváltoztatja az internet szereplőinek aktivitását, kommunikációját. Ha az eredmények felől közelítjük meg, a kollaboratív tudás kialakulása teljesen újszerű, így nehéz elképzelni, hogy maga az eszköz már régóta alkalmazott, de „remixelt” technológiák sora.

Kevesen ismerik, hogy azt a jelenségvilágot, melyet az most jellemeztem egy másik fogalom a peer production fogalma talán még pontosabban kifejezi: itt Benkler (aki a fogalmat megalkotta), nem az újszerű szolgáltatásokat és rendszereket helyezte az előtérbe, hanem a közösségi cselekvéseket. Maga a fogalomnév a p2p hálózatok egyenrangú megosztási sémájából ered, ám a fogalom második felével túl is lép azon. A tartalmak közösségi előállítását és megosztását helyezi előtérbe (*Benkler, 2006*).

Ezen fogalmak újfajta tevékenységformákat vezetnek be az internetes cselekvéseinkbe. Nem a centralizált tartalmak eléréséről van szó csupán, hanem egyfajta tudásmegosztásról. Ez esetben viszont a tudást ki kell egészíteni az élmények érzések megosztásával is. Egy érzelm kinyilvánítása a Facebookon, egy esemény rögzítése, majd feltöltése a youtube-ra, egy érdekes cikk olvasása és megosztása (tag-elése) a Myspace-en mind belefér az előbb említett fogalmi keretekbe.

Talán érezzük már: az új típusú internet hatásairól nem mondhatunk egyértelmű állításokat pontosan azért, mert a benne rejlő szolgáltatások annyira sokszínűek, a hozzájuk kapcsolódó közösségek annyira változatosak, hogy ha ezeket mint változókat tekintjük, és a szociológiai szempontokkal (vagy akár az előbb elmondott társadalmi tökeformák bevezetésével) tovább bővítjük az egyenletet, akkor egyénenként és használt szolgáltatásonként is más-más eredményt kaphatunk.

Az előadásom elején már utaltam arra, hogy hazánkban mekkora a számítógéppel és az internettel való ellátottság. Az új technológiák diffúzióját – ezen belül is elsősorban az internetét – Rogers vizsgálta.

Rogers a különböző területeken és témákban folytatott kutatások áttekintése után, azok eredményeit összegezve és továbbgondolva, egy általános diffúzióelmélet kidolgozására törekedett. Szintézisében az újítások elterjedésének folyamatát – kommunikációelméleti szakember lévén - alapvetően kommunikációs folyamatnak tekinti. Az adott innovációra vonatkozó, különböző jellegű információk, meghatározott csatornákon keresztül, bizonyos idő alatt terjednek el az adott társadalmon belül. Tehát az elterjedés egy idődimenzióban leírható döntéshozó procedura, amelynek egyes állomásain különböző információ típusok és tudásátadó mechanizmusok kapnak főszerepet. A diffúziós folyamat négy alapvető összetevője: maga az innováció, a kommunikációs csatornák, az idő, valamint az

adott társadalmi rendszer, amelyben az elterjedési folyamat lezajlik (Rogers, 1995).

Ezen elméleti keretek mentén kellene tehát felépíteni azt, hogy az új típusú web hogyan hasznosítható a gyermekek szocializációjánál, illetve, hogyan óvjuk vagy segítsük őket az online közösségi létben.

Az első amit látnunk kell, hogy a közösségek a hálózaton nem homogén természetűek. Meghatározza a közösség típusát az adott szolgáltatás is, de az adott téma is. Látnunk kell továbbá, hogy nem minden online szerveződés nevezhető a szó hagyományos értelmében vett közösségnek. Mert miről is van szó?

Wellman – a web 1.0-ás közösségek vizsgálata, illetve kapcsolatháló-elemzései alapján - az internetes közösségekről még azt állította, hogy:

- a hálózati közösségeket általában laza, könnyen változó, erősen specializált funkciókat nyújtó kapcsolatok tartják össze;
- a személyes kapcsolatháló ritka szövésű, azaz az egyén különböző „ismerősei” ritkán ismerik egymást;
- a lokalitás esetenként kevésbé meghatározó lehet, a személyes közösségi hálózatok egyszerre kötődhetnek az egyén lakóhelyéhez, de kiterjedhetnek globálisan is, pusztán az érdeklődési kör alapján (*Wellman, 2001*);

Ennek a leírásnak az internetes fórumok felelhetnek meg a leginkább. A fórumot használók kezdetleges formában, de virtuálisan valamennyire megjelennek a többiek számára. Vagyis már nem pusztán a hozzászólásaik száma és minősége határozza meg a közösségben betöltött szerepüket. Lehetőség van önként további azonosító adatok megadására, mint például nem, életkor, lakhely, iskolázottság, de akár még fénykép vagy a hálózaton használt elnevezése szerint avatar feltöltésére is. Ezekkel a plusz adatokkal lehetőség van egy olyan, mélyebb virtuális ismeretséget kötni a csoport többi tagjával, amely már a legtöbb esetben maga után vonja a valós életben való találkozás igényét is. Gyakran előfordul, hogy az interneten való kommunikáció valódi célja a valós világban való kapcsolat kiépítése. Minden internetes kapcsolat átalakulhat praktikus okokból valóságossá (nem szabad elfelejtenünk a virtuális közösségek kölcsönös segítségnyújtási funkcióját), de más elbírálás alá esik az az eset, ha a közösség pusztán közösségi létének erősítésére szervez nagy csoportos találkozókat. Vagyis a közösség elsőként a valós világban jön létre, és annak online változata a kapcsolattartásra szolgál csupán. A virtuális találkozásokot tehát nem ritkán követik személyesek is, ám gyakoriak az olyan közösségek is, ahol az egyes tagok sosem érintkeznek az interneten kívül. Az a tény, hogy az internetet, illetve fórumokat használók kialakíthatnak maguknak egy a valóstól teljesen különböző virtuális identitást is, legtöbbször csak megmarad a lehetőség szintjén. Vizsgálatok bizonyítják, hogy azok az emberek, akik hosszabb távon szeretnének tagjai lenni egy online alapokon szerveződött közösségnek, valós adataikat és jellemzőiket osztják meg másokkal, hisz az elhittelen-

nedés veszélye nagyobb számukra, mint a valós tulajdonságaik megváltoztatásából származó várható előnyök.

Ez esetben tehát a szülő a tanár feladata egyszerűbb: a megfelelő normák közvetítésével nincs, nem kell legyen szabályozó szerepe ebben a speciális helyzetben. Az online közösségeket inkább a téma alapján kell szűrni, vagyis támpontot adni a gyermek számára, hogy melyek azok a témák, mellyel ismereteit, és társadalmi kapcsolatait pozitív irányban változtathatja.

A web 2.0-ás szolgáltatások köré szerveződött „közösségek” azonban sokszínűséget eredményeztek az online közösségekben is.

A youtube hírcsatornáin kommentelők, az amazon könyvértékeléseit készítő felhasználók, a SETI@Home Projectben résztvevő felhasználók egy adott szolgáltatás köré szerveződnek ugyan, ám a tagok közötti kötések annyira lazák, hogy hagyományos, valós világbeli értelemben nem is igazi közösségek. Valójában pontosan ezért lehetnek az igazi online csoportosulásoknak nevezni őket. De ide vehetjük a különböző torrent hálózatokban megosztó-, letöltő felhasználókat is (seederek és leecherek), vagy a Wikipedia önkéntes szerkesztőit. Egy adott feladat, történés kapcsán egy helyre csoportosulnak, azonos célokkal, és a vizsgálatok alapján közel azonos előzetes felkészültséggel tudással rendelkeznek. Nem annyira a tagok közötti kommunikáció az elsődleges – ami a valós és a hagyományos online közösségeket alapvetően jellemzi – hanem a tudás, a vélemény az adatok megosztása. Vagyis a kollaborativitás. Ez egy olyan új elem az internetes közösségekben mely eddig is jelen volt, csak nem ebben a mértékben.

Nézzünk néhány példát:

A Youtubeon vagy akár az Amazonon egy videót vagy egy könyvet mára a nézők száma, és a róla adott vélemények tesznek értékke. Nem egy, nem kettő, hanem ezrek. Az emberek azért töltenek le vagy néznek meg moziban egy filmet mert az IMDB-n a felhasználók azt magas pontszámmal értékelik (tegyük hozzá: az értékelés nem objektív szempontok alapján történik, mégis jól működik: a filmet megnézni kívánók tudják, hogy a pontszámot nem az Amerikai Filmakadémia adta, és hogy az eltérhet a saját véleményüktől. Itt tehát újra igazolás nyer az interneten fellelhető tartalmakra helytálló Babarczy féle „elég jó információ” fogalma (Babarczy, 2005).)

A P2P hálózatokon megosztók a magyar törvényi szabályozás okán gyakorlatilag egymás cinkosai. A jogi helyzet ma olyan, hogy bár igazából tehetetlenek a technológiával szemben (a szervereket lefoglalni mindössze zavarkeltés torrent berkekben, hisz azokon illegális tartalom nincsen, az a felhasználóknál van, ami nem illegális, míg vissza nem osztja valaki, de mivel azt is csak apró darabokban teszi, igazából az sem büntethető).

A Wikipedián több tízezer ember dolgozik egy-egy szócikk kidolgozásán eseti jelleggel, vagy folyamatosan. A szócikkek nem minden esetben megfelelő, de a

szerkesztők számának növekedésével folyamatosan finomodnak pontosabbá válnak. Az angol nyelvű Wikipedián az iszlám szócikket átlag percenként törli vagy átírja valaki, ám a szerkesztőknek hála, minden rombolást átlagosan 23 mp alatt visszaállítanak.

De vajon ezen szolgáltatások mentén szerveződő felhasználók alkotnak-e valós közösséget?

A válaszhoz látnunk kell, hogy magának a szolgáltatásnak a sikeréhez el kell érnie a felhasználók számának egy határpontot, egy olyan értéket mely felett az adott szolgáltatás valóban érték lehet mások számára. Ez egyes esetekben elérheti a milliós számot is, de az mindenképpen igaz, hogy minél több a felhasználó, a szolgáltatás annál inkább prosperál.

Ebben az esetben a feladat köré szerveződő csoport egyes tagjaiban jogosan felmerül az egymás megismerésének igénye, és elkezd szerveződni egy, immáron kommunikáció alapuló közösség is. Előfordulhat, hogy lesznek olyanok, kik lelkesen gyűjtik az adatokat a SETI@Home projekten belül (a számítógépünk erőforrásait átengedjük a földön kívüli értelmes lények utáni kutatásnak), mégsem tartják a többi önkéntessel a kapcsolatot, és lesznek olyanok is, akik csak kevés adatot dolgoznak fel ugyan, mégis szívesen ismernének meg a projektben résztvevő emberek közül többet is.

Vagyis az eddigiek alapján elmondható, hogy a web 2.0, vagy még inkább a peer production fogalmi körébe tartozó szolgáltatások kibővítik az online cselekvés eddig megszokott keretei, mellyel új lehetőségeket teremtenek közösségek szerveződésének.

Eddig még írásomban nem került szóba az új típusú web egy olyan szolgáltatása, melyet valószínűleg mindannyian használunk. Ezek a különböző social softwarek. Széles körben azokat a közösségi portálokat, alkalmazásokat értjük alatta, mint az iwiw, myvip, facebook, myspace. Valójában többről van szó, mint az az előbbiekből talán már sejthető: minden olyan alkalmazásról szolgáltatásról, mellyel a tudás kollaborációja valamilyen formában megvalósulhat. Az előbb említett siteok csupán integrálják ezeket.

Ha a Facebookot vesszük alapul, akkor láthatjuk, hogy az online közösségek előbb említett típusaiból több is megtalálható. Vagyis egy integratív webhelyről van szó, és talán pontosan ez sikerének titka is.

Az eddigi vizsgálatokból kitűnik, hogy a sikerhez több út kell vezessen. A régi Wiw például egy szociológia kísérlet alapján jött létre, tervezői szerették volna feltérképezni a valós világbeli kapcsolataink hálóját az internet segítségével (vagyis a régi wiw-es közösség valós közösségeken alapult). A program képes volt kirajzolni kapcsolataink hálóját, és bár megkérdőjelezhető volt az eredmény (a kapcsolatok milyenségének szempontjából), mindenképpen nagy siker. A Google példájából tudhatjuk: az egyszerűség és az újdonság lehet az online siker

egyik titka. Robbanásszerű fejlődés akkor következett be, mikor a felhasználóknak lehetett képet feltölteni. Előtte mindenki csodálkozott a 90 ismerősömön, hogy az milyen sok, ma a kb. 60 miatt sokan azt hiszik antiszociális vagyok...

A siker garantált volt, évekig nem történt előrelépés, nem történt meg az a fajta integráció amit ma már egy felhasználó egy ilyen jellegű portáltól elvár. Mire felismerték a hiányosságokat a Facebook jelentős előnyre tett szert. Sajnos a leghűbb verzióból már eltűnt a kapcsolatok térképre rajzolásának lehetősége is...

De ha ennyi lenne a siker záloga, akkor a Google közösségi portálja miért nem lett sikeres? Az Orkutot szerintem jóval kevesebben ismerik, mint az előbb említetteket. Míg az USA-ban és Európában alig használják, Dél-Amerikában a legnépszerűbb alkalmazás. Itt a nyelvi meghatározottság a döntő. Az oldal angol nyelvű volt a kezdetekkor, ám a spanyol portugál anyanyelvűek olyan számban csatlakoztak az elejétől az oldalhoz, hogy gyakorlatilag ezen a nyelven folyt a kommunikáció. Ez nem tette vonzóvá az oldalt a nyelvet nem ismerők számára. Kb. két éve megérkezett a nyelvi lokalizáció, már elérhető magyarul is akár, ugyanakkor a latin-amerikai túlsúly miatt, illetve a későn érkező oldalfordítások okán továbbra sem nevezhető népszerűnek.

A Facebook ebbe a környezetbe érkezett. A kezdetektől megvolt benne a szolgáltatások integrációjának képessége (vagyis hogy Youtube videókat, és gyakorlatilag bármilyen tartalmat megoszthattunk másokkal), és a legkorábban készítette el a nyelvi változatokat. További előnyének tekinthető, hogy hagyományos, nagy felhasználói réteget vonzó alkalmazásokat, játékokat is elérhetővé tett.

Magyarországon a Facebook „Kipp-pontja” (mikortól is a felhasználók rohamos számban kezdték el használni a Facebook-t) egybeesik annak nyelvi fordításával. Hazánkban tehát ez volt az oldal sikerének titka.

Néhány adat:

Ma 2.842.400 ember használja a Facebookot. A penetráció mértéke tehát a teljes magyar lakosságra vonatkoztatva 28.45%. Ezzel még így is 41-iek vagyunk a „világranglistán” (de nem aggódom...). Ha az internettel rendelkező embereket nézzük, akkor azt mondhatjuk, hogy majdnem minden második ember akinek internethozzáférése van fent van a Facebookon 46.02%.

Komoly értékek, melyek szerintem az elkövetkezendő években még nőni fognak.

De valódi közösség részei vagyunk? Részben. Vannak olyan kapcsolataink melyek megvoltak a valós terekben is. Vannak olyanok is melyeket kizárólag az interneten keresztül építettünk ki. Vannak olyanok is, melyekkel azért vagyunk ismeretségi viszonyban mert egy közös feladatban dolgozunk együtt, vagy ugyanazt a szolgáltatást használjuk.

A hangsúly az integráción van. Mindenkiel kapcsolatot tartunk, akivel akár az online, akár a valós térben találkoztunk. Hiba volna azt a következtetést levonni, hogy egy adott ismerősi kör megtekintése meghatározza az felhasználót,

akiról az információt szerezzük. Hisz valóban: különböző szempontok szerint vonalakat húzhatunk emberek közé, mondjuk a Facebookos kapcsolathálója alapján, ugyanakkor a kapcsolat milyensége rejtve marad. Régóta gondolkodom egy szociometriai jellegű online kapcsolatháló elemzésen, mely teljes képet adhatna online kapcsolatainkról. Ez egyben (csakúgy mint a valós világban) segítséget nyújthatna abban a pedagógus és a szülő számára, hogy meghatározza azokat a tennivalókat, amivel a gyermek fejlődését elősegítheti.

Ez persze felvet egy másik kérdéskört is, hogy az eredmények alapján a kívánatos kapcsolat transzferek (vagy még tudományosabban: társadalmi tőke transzferek) végrehajthatóak-e az online és a valós tér között. A kérdés igazából nem is az hogy meg lehet-e tenni, hanem hogy milyen módszerek mentén lehet azokat megvalósítani.

IRODALOM

- Babarczy Eszter (2005): *Social software*. Makk. Budapest.
- Benkler, Yochai (2006): Coase's Penguin, or, Linux and The Nature of the Firm. *The Yale Law Journal*. Vol. 112.
- Magyar Információs Társadalom. Éves jelentés 2006. MITJ.
- Nie, Norman H. és Erbring, Lutz (2000): *Internet and Society*. Stanford Institute for the Quantitative Study of Society.
- Norris, Pippa (2001): *Digital Divide? Civic Engagement, Information Poverty and the Internet in Democratic Societies*, Cambridge University Press.
- Putnam, R.D. (2000): *Bowling Alone*. The Collapse and Revival of American Community Simon & Schuster. New York.
- Rogers E. M. (1995): *Diffusion of Innovations*, 4th Edition. NY: Free Press.
- Wellman, Barry (2001): Computer Networks as Social Networks. *Computer and Science*, Vol. 293. 2001. 09.